

Чи не найбільша гуманітарна катастрофа

— **Пане Президенте, у ці вихідні Україна відзначатиме 75-ту річницю Голодомору 1932-1933рр., заподіяного сталінським режимом. Але російський президент Медведєв відхилив Ваше запрошення, оскільки, на його думку, українська влада маніпулює пам'яттю для того, щоб віддалити український та російський народи один від одного.**

— Ставлення президента до трагедії, яка сталася того часу, далеке від того, щоб бути зваженим. Тоді в Україні загинуло близько 10 мільйонів осіб. Практично немає жодної родини, яка б того часу не поховала батька, матір чи своїх дітей. Напевно, Голодомор був найбільшою гуманітарною катастрофою у світі.

— **Інші дослідники називають лише третину від тієї кількості загиблих, яку називаєте Ви.**

— Проблема не в цифрах. Якщо ми подивимося на кількість населення за результатами перепису 1926 року, ми можемо із впевненістю сказати, що наведені мною дані є об'єктивними. Якщо порівнювати кількість населення в 1926 та 1937 роках, виявиться, що в 1937 році зникло 11 мільйонів українців. Ми вважаємо, що більшість із зниклих людей загинула внаслідок голоду. При чому ця трагедія не сталася природнім шляхом. Це було сплановане вбивство. Вона також відображає сторінку нашої боротьби за незалежність. Селяни, які помирали, у радянські часи були незалежною частиною українського суспільства. Вони мали у своїй власності землю та худобу, отже були незалежними. Вони уособлювали українську націю. І саме тому ми називаємо їх масове вбивство геноцидом. Адже в той самий час, коли 2500 осіб вмирало щоденно, влада вивозила з України 6 млн. тонн зерна. Мета була — позбавитися цієї нації.

— **Нещодавно Росія виступила проти прийняття резолюції з цієї проблематики у рамках ООН та назвала політику, спрямовану на відновлення історичної пам'яті, неприйнятною.**

— Важливим є те, щоб в ООН знали про Голодомор. Саме тому я вдячний ЄС за резолюцію, згідно з якою події 1932—1933 рр. кваліфікуються як злочин проти людяності. Ми не звинувачуємо росіян — ми звинувачуємо комуністичний режим.

— **А чи не був Голодомор трагедією всього Радянського Союзу?**

— Дійсно, ця трагедія зачепила також росіян та казахів, але те, що відбувалося там, мало інший масштаб та характер. Голодомор в Україні зачепив 13000 сіл. Лише в Україні здійснювалася політика «чорних списків» із тим, щоб знищити максимальну кількість людей. До «чорних списків» потрапляли села, які постачали недостатню кількість зерна. Ніхто не мав права в'їжджати чи виїжджати. Всі продукти харчування конфіскували. «Чорний список» означав смерть. Мільйони з нас намагалися врятувати власні сім'ї, виїхавши. Але і це було заборонено. Такого не було більш ніде. Метою цього було — зламати волю нації до незалежності. Інколи люди вмирали в той час, коли неподалік на фабриці з пшениці вироблявся спирт. І саме тому відмова президента Медведєва паплюжить пам'ять загиблих. Ми вшановуємо пам'ять всіх, хто тоді загинув — як в Україні, так і в Росії, Казахстані, Білорусі чи у Європі. Та чи повинно це вшанування справді вносити розбрат? Переконалий, так не повинно бути.

— **Беручи до уваги, що штучно створений голод тоді зачепив й інші народи СРСР, науковці сперечаються, чи він справді має кваліфікуватися як геноцид українського народу. Чи не є небезпечним те, що глава держави виступає у ролі істини у останній інстанції з історичної точки зору та вносить у державну доктрину суперечливі поняття?**

— Голодомор у нас на законодавчому рівні визнано геноцидом. Моє завдання не полягає в тому, щоб впроваджувати якісь поняття.

— **А як Ваша родина пережила голод?**

— Я пригадую з дитинства, що у своєму рідному селі Хоружівка ми зберігали у підвалі 5-6 мішків збіжжя. Нам не вистачало їжі. Я часто мусив по 8 годин стояти в черзі під магазином під дощем та снігом, аби купити буханку хліба. Тоді я не розумів, чому дорослі не чіпали ці мішки. Коли я спитав про це свою бабусю, вона відповіла: «Про це ти не повинен знати». Завжди, коли ми їли, вони збирала крихти та доїдала їх. Коли я вів на пасовисько корів, я помічав на полі невеликі горбки, і на моє запитання бабуся знову казала: «Ти не повинен цього знати». Минулого року під Харковом знайшли до цього невідомі могили загиблих через голод. Я зустрівся з шістьма свідками тих подій і з'ясував, що більшість із них не бажали ставити підписи під власними свідченнями. На моє запитання «Чому?» вони відповіли: «Ми боїмося». І це через 75 років. Як і моя мама, і бабуся, і мільйони інших людей, вони прожили своє життя у страху. Адже партія також не хотіла, щоб про це знали. Через те я кажу: «Приїжджайте в Україну, опитайте свідків, отримайте інформацію про комуністів та їхні злочини, і, можливо тоді наші діти житимуть у безпечнішому світі. По моїй вулиці у селі кожного дня проїжджав віз, щоб збирати померлих. Восени 1932 року він проїжджав двічі на день. Моя бабуся казала моїй мамі: «Не йди на вулицю і не ходи по ній. Там є родина, яка вбиває та їсть дітей».

— **Ви так само вшановуєте пам'ять жертв у Росії та Казахстані?**

— Я завжди прагнув вшанувати пам'ять жертв разом із російським народом. Тема Голодомору мала б нас усіх

об'єднувати. Адже ми не стверджуємо, що тоді вмирали лише українці. Жертвами ставали також євреї, росіяни, білоруси, які тоді жили в наших селах. Ми вшановуємо пам'ять усіх. Неважливо, хто до якого народу належав.

Проскурів. — 2008. — 11 грудня (№ 99-100). — С. 12.